

א.א. בוסקוביץ ז"ל - קווים לדמותו כיוצר

1907 - 1964

מהי התכונה העיקרית הדרושה לאמן-יוצר
בן-זמננו? היכולת להתחדשות מתמדת תוך שמירת
האופי האישי של יצירתו.

בעייתו של אמן יוצר בעל-הכרה, ער להתפת-
חויות הרוחניות של סביבתו, אינה היצירה שהוא
טורח בה בהווה. שכן, מסגרת האפשרויות שלה
נקבעה זה כבר. השאלה היא: מה יהיה דיוקנה של
יצירתו הבאה. אם דוגל הוא בעיקרון שאין טעם
לחזור ולומר דבר שנאמר קודם על-ידו או על-
ידי אחר, מתחייב הוא לערנות מתמדת רוחנית
וגם נפשית.

אצל בוסקוביץ היתה תכונה זו המרכיב
המכריע של אישיותו כיוצר מוסיקלי. עדות לכך
נמצא ביצירות שחיבר בשנים האחרונות לחייו -
מ"שיר המעלות" לתזמורת (1959) ועד ל"עדיים" לחליל ולתזמורת (1964). כל
יצירה מיצירותיו היא פרי תכנון מפורט והגות מעמיקה. כתלמידו באותן
שנים, ניתנה לי האפשרות לעקוב אחרי תהליכי החיבור של היצירות. הן
נתגבשו בהדרגה; לבשו ופשטו צורה, עד שקבלו את דמותן הסופית. בעת ובעונה
אחת נוצרו רעיונות ליצירות חדשות.

המיסטיקה היהודית היתה לבוסקוביץ מקור השראה חשוב ביותר: הוא
הירבה להגות; היה בקי ב"זהר", במדרשים ובספרות החסידית. בתקופה האחרונה
גם עיין בפילוסופיה היהודית, שאחד מנושאי המרכזיים הוא ענין התחדשותו
הרוחנית והגופנית של האדם. הוא העריץ בייחוד את הוגה הדעות ההודי סרי
אורובינדו, שפתח לפניו עולמות רוחניים חדשים, הזרים בדרך כלל לבני
התרבות המערבית. ביסודו היה בוסקוביץ אדם מאמין. אמונתו היתה שלמה
ביעודו כאב למשפחה, כאדם בחברה וכמלחין בישראל.

כל יצירה מפרי עטו מכילה מוטיב מוסיקלי או ספרותי שמקורו במסורת
היהודית, ביחוד המזרחית. כשמדברים על הסינתזה של היסודות המערביים
והמזרחיים, שיש לשאוף אליה במוסיקה הישראלית, נדמה לפעמים שהמדובר
במושג סטאטי מטבעו. על המלחין למצוא את מתכוננו האישי - ובסגנון זה
להמשיך ביצירות ולהרבות בהן.

מפעל חייו של בוסקוביץ מוכיח, כי מושג זה יכול להיות דינמי. על
המלחין בן-זמננו לחפש פתרון חדש ומעודכן לכל יצירה חדשה. מנוחת הדעת
והשאננות, אינן עולות בקנה אחד עם קצב ההתפתחות המוסיקלית הכלל-עולמית
כיום. הוא היה חוזר ומדגיש, שאין אספקט אחד של הטכניקה הקומפוזיטורית
כיום נשאר כפי שהיה ידוע לנו אף מן העבר הקרוב, יחסית, של שנות ה-30
וה-40. בכוח מקוריותו ובקיאותו הגדולה בעבודות המלחינים הגדולים של
המאה העשרים, ידע להמנע מהשפעת סגנונם האישי. כך, למשל, לא נוכל למצוא
השפעה סגנונית כל שהיא של הדודקפוניזם הגרמני במוסיקה שלו, למרות
השימוש הנרחב בשורת 12 הצלילים.

פרשה בפני עצמה היא דביקותו בשפה העברית. הפונטיקה והמקצב של
המלה העברית, שימשו לו חומר גלם ומקור השראה. הוא עסק, באורח-קבע,
בתרגילים קומפוזיטוריים המבוססים על סכסכים תנ"כיים שונים. ראוי לציין,
שכמעט כל המסורת המוסיקלית האותנטית שלנו מבוססת על הפרשנות המוסיקלית
של המלה העברית, בהתאם לזמן והמקום בו חיו היהודים ואשר בתוכם נוצרה
מסורת זו.

לא יכלנו במאמר קצר זה לעמוד על כל הצדדים של אישיותו העשירה
והסגנונית. רק לעתים רחוקות נושא בחובו אמן יוצר מסען כה גדול של
תרבות ורוחניות יחד עם יכולת טכנית מזהירה ומצליח לתת להם ביטוי חי.

לפני זמן מה, אחר שהשמעתי את ה"קונצ'רטו דה קאמרה" וה"עדיים" -
שתי יצירותיו האחרונות - באזני אישיות מוסיקלית בארה"ב העיר אדם זה
באזני: "מי יודע לאיזה הישגים יכול היה מלחין זה להגיע, בדרך הזאת
ובקצב הזה".

דומה כי האיש ביטא את דעתו של כל אדם שהתפתחותה של המוסיקה
הישראלית חשובה לו.

